

Dobozok

Pufók arcú kisgyerek a tápszeres doboz oldalán, kezében ugyanaz a doboz, rajta pufók arcú kisgyerek, kezében ugyanaz a doboz, rajta pufók arcú... .

– Izsák kartárs kérem, az alvállalkozói számlák kollaudálása... .

-- Köszönöm, tegye csak le.

Szép nagy csomó papír. Sárga, rózsaszín másolatok, de a java fehér. És ezeket kell kollaudálni – együtt dicsérni. Az szép lesz, ha a fővállalkozó összeáll az alvállalkozókkal és együtt, kórusban dicsérik... . Mit is? Nem, nem az Urat. Dehát akkor mit? És mi a fenének jön mindig elő az a kisgyermeksorozat?

Hazafelé menet vett egy Esti Újságot, otthon elmosogatott, homlokon csóko'ta feleségét – ebben a sorrendben –, azután kiment a fürdőszobába. Ez volt a lakás legbékésebb pontja.

Egyébként mosogatás közben a konyha is békés. Márta-egy és Márta-kettő menekül olyankor. Ő, nem azért, mintha lusták volnának ők maguk megfogni a nyeles kefét, vagy féltének kezük bőrét a szintetikus mosogatóportól. És nem is azért hagyják rá a mindennapos újrakezdésnek ezt a szimbolikus, majdnem szakrális cselekedetét, hogy ezzel ráruházzák a családi gáztűzhely őrzésének és ápolásának gondját. A két Márta egyikének sem jutna eszébe ilyesmi.

Hátát az ajtónak támasztotta, a csillogó csempét nézte.

Nem, a Márták egyáltalában nem törődnek azzal, hogy mi miért van úgy, ahogy van, és miért nem másképp. Márta-kettő a megszólalásig hasonlít Márta-egyre, mintha szűznemzés útján jött volna létre, minden idegen anyag hozzákeveredése nélkül. És lehet, hogy a folytatás is ilyen lesz: kisgyerek a dobozon, kezében doboz, rajta kisgyerek... . Jó lenne az egészet alaposan megérteni és értelmesen megfogalmazni. A második jelzőrendszer általában megbízhatóan működik... . tehát fogadjuk el a nyelvet, ami persze mindig primitivebb, mint az, amiről szól. Furcsa gondolat: ahogyan ő most a Mártákra gondol, az primitivebb, mint maga a két Márta. De valószínű, hogy így van: Márta-egy tulajdonképpen ismeretlen számára, annak ellenére, hogy húsz éve élnek egymás mellett és egymással, pedig nem játszott rosszul ezen a hangszeren, és közben azt hitte róla, hogy ismeri. Hogyan ismerhetné hát Márta-kettőt, aki természetesen zárt edény maradt számára. Csak sejtheti, hogy az egyre kisebbedő sorozat nem hazudik.

A mosogatás pedig azért marad rá, mert szereti csinálni. Tisztába tenni és rendet rakni mindig jó dolog. Lassan kell mosogatni, odagondolva, sohasem ugyanabban a sorrendben, kihasználni az összes permutációs lehetőségeket. Sínen futni könnyebb, de volánt forgatni jobb. A Márták nem tudják ezt, nem tudja egyikük sem, pedig igazán nem buták! Ők úgy élnek az előítéletek vízszintes és a megszokások függőleges rúdjaiból hegesztett rács mögött, hogy nem vesznek róla tudomást. Távol mozognak a ráctól, hogy ne láthassák, de párhuzamosan mozognak vele. Őt azonban nem lehet becsapni, ha szeme rossz is már,

ha a perspektíva törvényei egyértelműen nem engedik, hogy a távolit is ugyanakkorának lássa, mint a közelit, ő tudja, hogy a rács létezik. Járkált már mögötte sokszor föl-alá, föl-alá, de meg sem kísérelte, hogy mancsával rácsapjon. Arra meg nem is gondolt, hogy megkeresse az ajtót és rajta a zárat. Persze az is lehet, hogy ajtó nincs, tehát zár sincs, és valahol a távolban önmagába záródik a rács, mint a...

Kézmosás közben a csurgó víz sugárról eszébe jutott az a negyedóra, amit ebéd után a büfében töltött. Mint mindig, nagy volt a tolongás, és ő félrehúzódva utat engedett a nőknek, hadd vásároljanak kávét félkilójával, gyulai kolbászt párjával, és adjon drágám abból az apró sósból is egy negyed kilóval, ugye ez házi? Téliszalámija van?

Van, hogyne volna.

Ő várt, nézte a kávéfőzőlányt. Nem is a lányt, csak a kezét. A vízcsapból állandóan csurgott a víz, nem volt érdemes elzárni: harmincnyolc kávéspoharat öblített el a lány keze; a keze, nem a lány. Ez a független kéz ijesztő volt. Manipulátor.

Izsák gyanakodva körülnézett, mintha meg akarna győződni róla, hogy semmiféle felsőbb, normatív hatalom nem figyeli, mit csinál, és elzárta a csapot. A vízcsurgás abbamaradt. Kinyitotta. A víz csobogni kezdett. Újra elzárta, de csak annyira, hogy csöpögjön – bal csuklóján lévő órájára nézve addig forgatta a csapot, amíg pontosan másodpercenként szakadt el egy-egy csepp a cső szájától, hogy a legkisebb ellenállású alakot felvéve pottyanjon bele a mosdókagylóba. Csepp–csepp–csepp. Izsák elégedetten bólintott, végképp elzárta a csapot; arcát már mozdulat közben elborította a középkorú, családjára lelkiismeretesen gondot viselő férfi kifejezése, mert felesége kijött az előszobába.

– Letusolhatnék? Márti mindjárt itthon lesz, és hatra ígérkeztünk. Megcsinálnád addig a...

Megcsinálja, persze hogy megcsinálja. Ennyit igazán megtehet Márta-egynek, aki rendben tartja fehérneműit, aki szól, hogy ideje fodrászhoz menni, aki meghallgatta az időjárásjelentést, hogy jaj elég lesz-e a ballon, szélárnyékban tíz fok, tehát megcsinálja neki ezt a...

– A Krisztusát!... Mártal Mártikám, van itthon ragtapasz?

Van. Hogyne volna. Minden van, bővelkedő korban éiünk.

– Már egy fél éve ki kellett volna dobnunk, mondtam neked, ezt a filléres vacakot tízezerrel gyártják, mit kínálsz vele mindig, hát érdemes ezért...

Még mindig szép a teste ahogy kihajol a fürdőkádból, és anyás mozdulattal betekeri ragtapasszal a véresre vert hüvelykujjat; a haja előrehullik, mert a gyors mozdulattól hátracsúszott az áttetsző műanyag sapka; egyetlen szülés, és sport – hasa alig domborodik, melle feszes, lábán nyoma sincs visszernek; ha minden nő csak egyet szül, kihal az emberiség: monoton csökkenő mértani sorozat, aminek részösszegei a nullához konvergálnak. De szép: a nyár emlékét őrző halványbarna bőrön csillognak a vízcseppek! Most – a rőfre mért idő gátat épít vágya elé.

– Jól fogsz kinézni... Nem csöngettek? Te mindig a zárban hagyod a kulcsod.

A két nő egy teljes órára megszállta a fürdőszobát. Vita a harisnyák és a

szemhéjfesték körül. A készülődés öröme, ami mindig nagyobb, mint azé, amire készülődnek.

– Mit gondolsz, apu, igaz, hogy Tibi bácsiék útlevél-kérelmét visszautasították?

– Nem én vagyok az útlevélosztály, kislányom. De ha ők mondják...

– Túl naív vagy, és Márti is hajlamos arra...

– Ne túljzz anyu. Van fehér gépselyem?

Van. Hogyne volna.

Az ecsetke megmerül az acetonnal hígított kárpintpiros festékben, mozdul, hegye alig érinti a köröm felületét, egyenletes rétegben viszi fel a lakkot. Csak egy picit rezdülne meg a kezed, Mártikám, csak egy picikét; villanjon már fel benned valami régi emlék, ránduljanak össze az idegeid, borzongás fusson végig rajtad, hogy biztos lehessen benne: élsz!

Dobozok, jótállási bélyegzővel ellátott dobozok távolba vesző hosszú sorai...

– Hol a körömrészelő?

Hát ez most így megy még tíz percig, azután félóra szabályszerű közlekedés a gyalogjárón, a zebrán, a társasgépkocsin, végül két órán át tartó szabványbájcsevely Tibi feleségével és szakcsevely Tibivel.

– Hogy mondtad?

– Egy szót sem szóltam.

– Öltözhetszél te is. Ugye nem a szürke nyakkendőt veszed?

Hanem a bordót. Tükör nélkül, a kalapács forgatásához már ügyetlen, de nyakkendőkötéshez kitűnően alkalmas manipulátor segítségével. Automatikusan. S most vessünk mégis egy pillantást a szekrényajtó belsejébe szerelt széles tükörbe – a szélesség kielégítő, ennél nagyobb terjedelmű tükör még egy bővelkedő körben is bűnös pazarlás. Így. Elég tétetett annak a tételnek, hogy mindenki majdnem olyan akar lenni, mint a többi. Ez a „majdnem” az, ami egyéniséggé tesz. Na gyerünk!

– Én nem is tudom, mért járunk mi össze a Tibiékkel – ez Márta-egy hangja. Miért? Azért, mert kellemesebb másokat ünni, mint önmagunkat.

– Na hallod!

Két csodálkozó-szemrehányó szempár. Ja igen, úgy látszik, hangerősen gondolkozott, csak nem vette észre. Gondolkozni pedig csak némán szabad, a beszéd másra való, s a dolgokat észre kell venni. Észre, nemcsak szemre.

Mehetünk?

Hattól kilencig úgy érezte magát, mintha gyermekkorra legkedvesebb játékszerének, a golyósvárnak golyója volna. Futott a kiszabott pályán, jobbra, vagy balra fordult, átfutott a hídon, ha le volt eresztve, ha pedik fel volt húzva, meglökte a csengőt, belepottyant a lyukba, továbbgördült a szűk folyosón, előírás szerinti útvonalon bolyongott, de végül a vár kazamatarendszerének valamelyik nyílásán át – mint annakidején a golyó – a várakokban kötött ki. A vége mindig ez.

Csendes volt, mosolygós, helyeslő, ha kellett, fejcsóváló, ha erre volt szükség. Még udvarolt is a kissé petyhüdt Tibinének. Tibi ugyanazt tette a Mártákkal kapcsolatban. Tibi arca egész este vendégszerető volt, csak egyszer felhőzte be műaggodalom.

– Van itthon még ital, szívem?

Volt. Hogyne lett volna.

Izsákból a látogatás ideje alatt egyetlen értelmes mondat fakadt, de annak is csak a végére figyeltek fel a többiek. Tibi valami üzemi ügyről kérdezte, és ő megundorodott attól, hogy olyan választ adjon, amit úgyis pontosan tud a kérdező.

– Öregem, én sem alanya, sem állítmánya nem vagyok annak a hosszú és bonyolult mondatnak, ami egyszer, az időben elkezdődött, és még ma is tart. Én legfeljebb egy kötőszó vagyok. . .

– Már megbocsáss!

– Mondom: legfeljebb kötőszó vagyok a többi mondatrész között. Kötőszó azonban sokféle van. Ha jól emlékszem van kapcsolt, ellentétes, választó, következtető és magyarázó.

– Hm, – mondta Tibi rövid töprengés után. Tibiné szóltanul rágyújtott. A Márták hallgattak. És Izsák észrevette, hogy értelmesen hallgatnak. Különösen Márta-kettő. Mégis többet érne, mint az anyja? Hazudik a doboz oldalán egyre kisebbedő képsor? De persze kár volt, kár volt ezért a mondatért, mert a tyúkeszű Tibiné bizonyára így értelmezi: ez az Izsák mérlegképes könyvelő, csoportvezető, valaki a vállalatnál. Mi a csudát tudhatott meg, hogy ilyen óvatosan elhárító?

Elhárító a fenét! Éppen ellenkezőleg. Túlságosan sokat mondott, hangosan gondolkodott. A Márták fel is figyeltek rá, a keservit! Pedig először is önmagával kellene tisztázni, végiggondolni. Az egészet. Igazán ideje alaposan megismerni azt, amibe beleszülték, belenevelték, ahol sínre tették. Ezt a világot. Ahol ősei éltek, ahol ő él, és ahol Márta-kettő. . . Nem, Márta-kettőre nem várhat, az még csak sejti, de nem tudja a vízszintes és függőleges rudakból összehegesztett rácsot. Sokkal többet persze ő sem tud, az elején kell kezdeni, dobozról-dobozra haladva. Hogy megtörhesse a bűvös sorozatot, amiben pedig becsülik, elismerik. Talán még szeretik is. Szeretik? Megfér a fogalmi gondolkozás az érzelmekkel?

Izsák otthon, az ágyban, elsírta magát az alatt a néhány másodperc alatt, amíg Márta-egy felkelt, kisetett, s aggódó képpel egy pohár vizet és egy nyugtató-tablettát hozott neki a sok közül. Úgy érezte, hogy megőrjíti az asszony jósága; orrát törölgetve nátháról, fárasztó napról motyogott, végül nagyon csendesen azt mondta, hogy „köszönöm”. De lehet, hogy ezt már csak gondolta.

Ezerkilencszázhatvankilenc február tizenötödike volt, szombat, Kolos napja, este fél tizenegy; Márta-kettő a másik szobában a Made in Hungary-t hallgatta zsebrádióján.